

# אפשר (וצריך) לשנות התקציב

## מאת אברהם קושניר

מידה לא מועטה של נאיביות מגלה כל מי שמדעיש עלומות בגלל התקציב. שכן מי שמתרעם על התקציב החדש והמבקר אותו בחריפות מניח ודאי שיש חשיבות מרובה לתקציב. ומי שמגילה הנהגה זו, הוא פשוט המים, שאינו יודע על מה הוא שח.

התקציב מהווה מסגרת בלבד, שאינה מחייבת. כמעט את עורר ביה מתכנני התקציב יכולים לעשות בו כטוב בעיניהם: כרצונם - מרחיבים, כצמצום - מקצרים. והמספרים הנקובים בתקציב הם לעיתים קרובות רק כסיס לשינויים.

אין צורך לטרוח הרבה, כדי להביא ראיות לכך. בחודשים האחרונים חוקק התקציב פעמים, ומי אחר שהתיקונים נעשו במועדים סמוכים זה לזה איחד אותם לתקציב נוסף אחד והגישו אותו לאישור הכנסת. משמע הכתוב בספרים הכחולים איננו בגדר קביעה נוקשה שאין לטעות ממנה.

מדוע אין להתייחס לתקציב כרצינות רבה מדי. אפשר ללמוד מהשוואת התקציב המקורי לשנה החולפת להוצאות בפועל. אחד מסעיפי ההוצאה הגדולים הוא - תשלום החובות. לכאורה, והו סעיף שקשה מאד לטעות בציון הסכום המוקדש לו. התקציב לתש"ל לוס חובות צריך להתקבל מסיכום פשוט של כל ההתחייבויות שקיב"ל לה עליה הממשלה בשנים שעברו ושומעד פרעונם הוא בשנה הנוכחית. מה יכול להיות יותר ברור מזה, והנה, השוואת התקציב המ"קורי לשנת 1974, לתקציב שהוצא למעשה מלמד, שחל שינוי גם כס"יף תשלום החובות. במסמך שהור"גש לכנסת על עיקרי התקציב ל" 1975 נאמר, כי בין ההתיקרויות וצרכים נוספים אשר נוצרו במשך השנה, כלול גידול של 505 מיליון ל"ל בתשלום חובות. (עמ' 7 סעיף 3 בחוברת האוצר על "עקרי התקציב 1975"). ראוי לציין שאין הכוור"גה לגידול בתשלום חובות שמקורו בפיתוח שהיה בנובמבר. לכך יש סעיף נפרד באומדן המתוקן. הד"ברים אמורים לגבי 505 מיליון ל"ל תשלום חובות שהממשלה שלמה ב"1974. שלא הופיעו בתקציב המ"קורי, ושאינם נובעים מהפחיתות תקציב שבו האומדן לתשלום חו"ב"ות קטן בחצי מיליארד ל"ל מתש"לומי החובות למעשה. הוא מסמך שרצוי לא לייחס לו חשיבות רבה מדי. פרושו של אומדן לקוי זה בתשלום החובות הוא, שמערכת המידע היסודית המינימאלית, ש"חיתה צריכה לעמוד לרשות האר"צ, בהחומים הודאיים כמו תש"ל"ל חובות, אף היא לקויה. קל וחומר שלגבי סעיפים אחרים, הר"בה פחות ודאיים - התמונה אינה שלמה, אם נזכור למצב המעמ"ת

ועוד סיבה מדוע אין ליחס חשיבות יתר לתקציב: למרות שהוא מתייחס לחלק גדול של המקורות הכספיים אפשר לעשות במסגרתו ומחוצה לה כל מה שהממשלה רוצה, וכך גם נעשה בתחום זה מרובה הניסוח על הנגילה. אבל

אם רוצים לבצע משהו אין בעיה של כסף. אפשר לקחת, בגמילות חסד, מהסוכנות למשל, על חשבון תקציב השנה הבאה. (ראה פרשת מעלה אדומים). אפשר לתת התייבויות מעל ומעבר לתקציב כספית הכלולה בתקציב (כמו למ"ל של בהוצאות לפיתוח שדה התעופה בלוד). ואפשר לכוון פעילויות מ"ח"ן לתקציב על-ידי אמיסיות בה"י קף ניכר. ויש עוד אלף ואחת דרכים, כדי לעקוף את התקציב ולא למשל במסגרתו המתייב"ת למשל, ועדות יכולות לשמש מ"ב שיר, המסייע לרדק מתוכן סעיפים בתקציב. לפי התקציב מאשתדך צריכים היו להתווסף רק 1400 תקנים חדשים למשרדי הממשלה. בפועל נוספו קרוב ל-3000 עוב"ד"ים: פרשנים מכפי שקבע התקציב. עשו זאת ללא בעיות. פשוט מינו ועדה מיוחדת, המוסמכת לע"י קרף את התקציב. הממשלה החל"י טה בינואר, בצורה שאינה משת"מעה לשתי פנים, שעד אפריל השנה לא יתווספו משרות נוס"פות לממשלה. והנה במחתרת, כמ"עט, החליטה ועדת שרים ברא"ש שנת שר הקליטה, שלמה רוז"ן על תוספת של מאות (!) תקנים למשרדי הממשלה השונים. התסכ"ר שניתן לכך היה, שכבר בעבר, עוד לפני ההחלטה על ההקפאה, הוגשו בקשות לתקנים אלו. ניג"ב נציבות שירות המדינה, שהשתתף בדיון על תוספת תקנים, אמר לכותב שורת אלו, שההחלטה ה"קבלה בניגוד לעמדה המפורשת של האוצר ונציבות שירות המר"י נה, והפירוש מובן: אפשר למנות ועדה ובאמצעותה לעשות כל מה שמתחשק, כמעט מבלי להיות כפוף לסמרי התקציב המנחים על שולחן הכנסת.

גם סעיף האמיסיות בתקציב מדי"גים מה "גיל" הוא התקציב. הא"מיסיות הן אגרות החוב, שהממש"לה מבקשת למכור לציבור ובאמ"צעות ההכנסה מהן לממן חלק מפעילותה. בשנת 1974 השבו, ש"האמיסיות יכניסו לקופת האוצר 4.8 מיליארד לירות. למעשה נמ"כרו אמיסיות ב"3.5 מיליארד ל"ל בלבד. כלומר, לא ממשו הכנסות מאמיסיות ב"1.3 מיליארד ל"ל. (בכ"לל זה 500 מיליון ל"ל מלווה מל"המה מרצון שלא נקנה). כאשר תופעה כזו מתרחשת ב"1974, הרי שאם מתייחסים לתקציב כאל מס"מך רציני צריך היה לקבוע, כנה"חה אופטימית, שהאמיסיות יכניסו בשנת 1975 אולי כ"4 מיליארד לירות. ואף לא אגודה אחת יותר, כל אומדן הגדול ב"4 מיליארד ל"ל הוא מוגזם והכל, לרבות פקוד"האוצר, מודים בכך. אבל למעשה נכתב בתקציב, שהאמיסיות יכניסו 5.2 מיליארד ל"ל. זהו סתם מספר, דומה שרק מי שאינו מתייחס לתקציב כרצינות הראויה יכול לכתוב בו סכום כזה.

אפשר להוסיף דוגמאות מע"רות, כי הדברים נקבעים במציאות מתוך קשר רופף בלבד. לנאמר כחוק התקציב, אך דומה שדי"ב"דוגמאות שהובאו כדי להבהיר, שהתקציב הוא מסמך שחשיבותו אובדלת ביותר, בשנים האחרונות השכילו להפוך אותו לאקט נוסף

בה החלטת ה"9 נגד ה"7 שקולה כנגד הנזק של ערעור היציבות במשק. אגב, תוספת ההכנסה מה"מיסים תסתכם ב"500 מיליון ל"ל בקירוב ולא ב"2 מיליארד ל"ל כפי שאפשר להניח. שכן, אפשר לצפות שבחודשי יולי תנהג הר"פורטה המובטחת במיסים. מכאן שהמיסים החדשים רק הקדימו את הרפורמה בשלושת חודשים וכך ראוי למרוד את תרומתם. בעניין שאלה היציבות המסקית תשיבו התקציב והמיסים החדשים: הכללים בו תשובה חד-משמעית: לא תשובה היציבות ואין משמעות לצורך בריגוע במשק. מוטב ל" (המשך בעמ' 11)

של פעילות כלכלית: אחד מתוך ארבעה או חמישה צעדים, הנשק"טים במשך השנה. מכשיר שהשי"נויים שבו מרובים על הקבוע.

אפשר לטעון כמובן, כי כאשר משתנות הנסיבות, משתנים הצע"דים ולכן יש לברך על השינויים בתקציב, המיועדים להתאימו למ"ציאות. זהו טעון שיש להתייחס אליו בהירות רבה כשהדברים אמורים בתחום הכלכלי. שכן ה"משק זקוק לריגוע, וליציבות ושר"האוצר, ריבנוביץ חוזר ומדגיש זאת. והשאלה היא האם ראוי לזע"זע את המשק כל שלשה או אר"בעת חודשים. האם התועלת של תוספת המיסים תצויה עתה בעק"ר